

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

DIE GEBURT EINES KLASSIKERS DER MODERNE

**Die Rezeption von Musils *Mann ohne Eigenschaften*
in den dreißiger Jahren**

ALVAREZ GARCÍA GERARDO HUGO

Témavezető: Dr. habil. Karl Katschthaler

DEBRECENI EGYETEM

Irodalomtudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2015.

Az értekezés tárgya és célkitűzései

Jelen doktori értekezés témája Robert Musil *Der Mann ohne Eigenschaften* (A tulajdonságok nélküli ember) recepciója az 1930-as években. A vizsgálat főtárgya Musil regényének első és második kötetére vonatkozó újságcikk-kivágásokból összeállított gyűjtemény. A fent nevezett újságcikk-kivágásokból álló gyűjtemény Musil irodalmi hagyatékának egy részét képezi és az Osztrák Nemzeti Könyvtár Kéziratgyűjteményében található.¹

A recenziók vizsgálatának és dokumentációjának irodalomtörténeti relevanciája vitathatatlan: Ez egy irodalomtörténeti fejezetet alkot. A Musil-hagyaték újságcikk-kivágásokból álló gyűjteménye egy irodalomtörténeti keresztmetszetet nyújt az 1930-as évek német irodalomkritikájáról.

Egy Diotima, Tuzzi szekciófőnök és Paul Arnheim közötti beszélgetés folyamán a következő kérdést teszi fel a mágnás: „Abból kiindulván, lenne egy új Homéroszunk, tegyük fel őszintén magunknak a kérdést, képesek lennénk-e hallgatni rá.“ Előre nem látható provokációpotenciált tartalmaz, amennyiben ugyanezt a kérdést az 1930-as években a *Mann ohne Eigenschaften* regény esetére extrapoláljuk: Egyáltalán képesek-e hallgatni az olvasók erre az új Homéroszra, mintegy Musilra. Pontosabban: Képesek voltak-e Musilt az 1930-as években a kritikusai elismerni?

Jelen értekezés megpróbál egy bizonyítható és kimutatható korrektúrát nyújtani a Musil-recepció elferdült képéről, amelyik vélhetően csekély elismerést nyújtott az írónak élete során, ellentétben a halála utáni szenzációs közönségsikerrel.

A kutatás módszerei

A recepciótörténeti módszer nélkülözhetetlen a múlt irodalmának megértéséhez, ahogyan Jauß ezt megállapította. Ebben az értelemben Robert Musil *Der Mann ohne Eigenschaften* (A tulajdonságok nélküli ember) című művének felvételével és befogadásával foglalkozó kutatás egy recepcióelméletet és módszert feltételez. A recepcióvizsgálat tárgyát maguk a könyvkritikák, könyvszemlék képezik, tehát „kritikus szövegek“ Gotthart Wundberg kifejezőmódját használva. Irodalomelméleti érdeklődésem középpontjában annak vizsgálata áll, hogy melyik volt az a történelmi pillanat, amelyik a *Mann ohne Eigenschaften* újszerűségét tulajdonképpen újjá alakította.

¹ A recenziók a következő szignatúrák alatt hozzáférhetők:

1. Beilage zu Serie n. 15.159, Blatt 1-353 (elsősorban a regény első kötetére vonatkozó kritikák)

2. Beilage zu Serie n. 15.159, Blatt 1-168 (a regény második kötetére vonatkozó kritikák).

2009.-től szintén megtalálhatóak a recenziók a következő kiadványban: Robert Musil: *Klagenfurter Ausgabe*. (KA). *Kommentierte Edition sämtlicher Werke, Briefe und nachgelassener Schriften. Mit Transkriptionen und Faksimiles aller Handschriften*. Herausgegeben von Walter Fanta, Klaus Amann und Karl Corino. Klagenfurt: Robert Musil-Institut der Alpen-Adria Universität Klagenfurt. DVD-Edition 2009.

Jelen értekezés „kollektív megjelenések“ vizsgálatával foglalkozik, mint egy irodalmi szöveg olvasók és irodalomkritikusok által történő felvételével. Ezen belül különböző szempontok alapján kerül besorolásra és kiértékelésre egy irodalmi szövegre vetett számos kritikus és olvasói reakció. Ebben az értelemben a recepciótörténet gyakran az egymással összeegyeztethetetlen megértési próbálkozások felsorolása.

A doktori értekezés felépítése és eredményei

A kutatás eredményei, melyek ezen doktori értekezésen alapszanak, három nagy részre oszlanak. Az első rész a *Der Mann ohne Eigenschaften* (A tulajdonságok nélküli ember) mint új mű megértési nehézségei legyőzésének folyamatát vizsgálja.

A dokumentáció vizsgálatának első kettős kiindulási hipotézise, hogy a „mi” *Tulajdonságok nélküli ember*ünk nem azonos az 1930-as évek *Tulajdonságok nélküli emberével*, és hogy a recepciótörténet gyakran az egymással nem összeegyeztethető megértési kísérletek felsorolása. Minden egyes korszak, minden egyes gondolkodásmód és ideológia újra felfedezi, hogy mit tart a szerző kijelentésének, ez valójában azonban az, amit ő a saját maga elvárása és megértése alapján belefektet.¹ Ez azt jelenti, hogy a recenziógyűjtemény értéke és relevanciája a megítélések sokféleségében, a kifejezések árnyalatában rejlik, illetve abban a próbálkozásban, hogy Musil regényének komplexségét megértsék. Ebből kifolyólag ezen vizsgálat előterében áll a megoszló, egymástól eltérő, különböző vélemények és kijelentések spektrumának felsorolása, azért hogy vázoljuk bizonyos kifejezések, érvelési minták és nézetek kialakulását és átalakulását, illetve az egymással konkuráló diskurzusok versenyfutásában egy író többoldalú, ugyanakkor homályos, továbbá az egykori korszellem nyomát viselő kép kialakulását, amely nem ritkán több betekintést nyújt ezen kép megszerkesztésének részeseiről, mint magáról az íróról és annak művéről.

A második hipotézis, hogy a *Der Mann ohne Eigenschaften* olvasói, kritikusai és recenzensei csak az úgynevezett „kanonikus részt” illetve a szerző által autorizált regényfejezeteket olvasták és értelmezték. A korabeli olvasók a regényt két lépésben olvasták: 1930-ban az első kötetet, míg a másodikat 1932-ben. „Hogyan is fog végződni az egész regény, még csak nem is gyanítjuk”², írja Ernst Blass expresszionista költő és recenzens. A korabeli kritikusok nem tudták, hogy a regény torzó, befejezetlen mű marad. Egy harmadik rész megjelenésére vártak, ami azonban nem következett be Musil élete során, másrészt senki sem sejtett egy olyan hagyatékot, amely szinte a végtelenségbe torkollik. Az első olvasók nem ismertek semmiféle filológiai vitát a regény hagyatéki részéről. Ők nem alkalmaztak divatos módszereket a mű értelmezéséhez. Röviden: a kortárs olvasók a regényt mint valami újat olvasták.

Az értekezés első fejezetében a *Mann ohne Eigenschaften* első fogadtatásának nehézségei kerülnek bemutatásra, tehát egy olyan műnek, amelynek felépítése egyáltalán nem felel meg a költői műfajnak és a regénytípusnak. Ennek az újnak az érzékelését vizsgáltam, ugyanakkor a mű újszerűségét, ami ebben a tekintetben, megjelenésekor egy új regénytípust jelenített meg. Egy második lépésben vizsgálatom tárgya a Musil-regény ezen individuális törvényszerűségének az érzékelése, amelyet a recenzensek „egyszeri“, „különleges“, „ritka“, „különös“ jelzőkkel láttak el illetve „egy semmihez sem hasonlatos regénynek“ nevezték. Egy további szakaszban a megfigyelés középpontjában egy olyan mű megértésének a nehézségei állnak, amely túlságosan komplexnek, összetettnek bizonyul ahhoz, hogy egyértelműen klasszifikálni lehessen. Ezáltal olyan kifejezések palettája kerül bemutatásra, amely által a recenzensek a mű regényként való megértéséhez keresték a kulcsot.

„Die ungleichen Zwillinge des modernen Romans“ című fejezetben bemutatásra kerül, hogy a mű komplexitásának következményeként hogyan alakul ki a regénykép mint egy olyan szerző műve, aki nem tesz semmiféle engedményt a széles olvasótábor kereslete számára. Ez két különböző módon került kifejezésre: egyrészt előtérbe lettek helyezve a regény nehézségei; másrészt explicit módon kifejezésre juttatták e regény olvasói típusát. Különböző, magától értetődő, a kritikusok által használt kategóriák által alakult ki a mű profilja egy meghatározott olvasótábor számára. Ilyen kategóriák többek között az olvasók intellektuális előfeltételei, a könyv terjedelme, szórakozás versus szellem. A kritikusok meglátása szerint ez a regény nem az egyszerű átlagolvasó számára való olvasmány. Ez egy Bourdieu-i értelemben vett világos belső hierarchizáció.³ Így kifejezésre jut a műalkotással ellentétben álló szórakoztató regény dichotómiája, ami azonban legtöbbször *ex negativo*, azaz a *Mann ohne Eigenschaften* szórakoztató jellege nincs elismerve. A műveltség és az intellektualitás magas foka kristályozódik ki mint a Musil-regény élvezetének az előfeltétele, amely ugyanakkor azt implikálja, hogy a regény a széles körű publikum számára nem megfelelő. A regény ezen értelmiségi előfeltételei a recepció során egyértelmű hierarchizációs szemponttá válnak. Ebben az összefüggésben a hatás időtartama is kategóriaként szerepel a regény minőségének az igazolásához: a könyv nem egy „ponyvaregény”: a könyv azokhoz tartozik, amelyekhez visszatér az olvasó. Ez a könyv nem az olvasásra, hanem az újraolvasásra alkalmas.

A könyv kritikusai a művet egy igényes olvasók számára szánt regényként sorolják be, tehát intellektuális és érett olvasók, érett és művelt olvasók, intelligens olvasók számára egészen a gondolkodó ember kategóriájáig.

Az 1930-as évek kritikusainak egy része a *Mann ohne Eigenschaften* regénynek egy olyan saját egyéni törvényszerűség birtoklását tulajdonította, amely úgy tűnik, hogy nem illeszkedik

be az egyetemes kötelező morfológiai mércébe és a regényműfaj előmegértésébe. A Musil-i mű ezen egyéni morfológiai törvényszerűsége nem felel meg sem a strukturális regénymodellnek sem az olvasó hagyományozott elvárási horizontjának.

Implikáltan konzervatív regényfelfogást valló műkritikusok és magyarázók sora arra a megállapításra jut, hogy a *Mann ohne Eigenschaften* nem tartozik hozzá a regény műfajához. A kritikusok tanácstalansága egy olyan művel szemben, amely nem felel meg a regényműfaj előfelfogásának, azt idézi elő, hogy néhány kritikus Musil művének kimondottan a műfajbeli identitását vonja kétségbe.

A kritikusok egy másik csoportja egy sor különböző, majdhogynem ellentétes regénydefinícióból merít, azért hogy a Musil-i mű ezen saját egyéni törvényszerűségét taglalja. A recenzensek regény-meghatározásaiból leolvasható, hogy milyen kitérőkön át próbálták a regényt megközelíteni. Ezek a regénydefiníciók leginkább a kritikusok saját előfelfogását mutatják be a regényműfajról és az egyes kritikusok értelmezési megközelítését fedik fel a regény tulajdonképpeni értelmezése helyett. Ennek ellenére fel tudjuk ismerni, hogy a progresszív regényfogalmat hirdető műkritikák kapcsolatba állították Musil regényét a modern kor regényének szerzőivel – ezen írók Proust, Hermann Broch, Alfred Döblin, James Joyce és Thomas Mann –, ugyanakkor kihangsúlyozták a regény intellektuális tartalmát.

Musil *Mann ohne Eigenschaften* új regényformakénti felfogási folyamata során a regénycselekmény vizsgálata Musil írói teljesítménye megítélésének csatateréül szolgál. A cselekmény minimalizmusának illetve az epikai kontinuum feloszlásának tárgyalása mérvadó a regényműfajon belül a mű elismerésénél illetve megtagadásánál. A formai szempontból konzervatív regényfelfogást valló kritikusok számára a cselekmény a regény specifikus műfaji jellegzetessége, míg ezzel ellentétben mindazok a részek, amelyek félbeszakítják a kronológiailag előrehaladó események láncolatát és felosztatják a literális narratív folyamatosságot, nem bizonyulnak epikailag műfajalkotónak. Musil regényében az epikai folytonosság ezen disszociációját a félbeszakítás és kitérő elve, és a fejezet szoborszerűség-elve (das Prinzip der „Statuarik“) idézi elő, ami a cselekmény nem folyamatos menetét illetve annak késleltető lefolyását eredményezi. Ezek a tényezők hozzájárulnak ahhoz, hogy a kritikusok a *Mann ohne Eigenschaften*-t esszének tekintik. A cselekmény minimalizmusa és az esszé-részek maximalizmusának eredményeként kialakuló reflektáló stílus – ami kevésbé az események elmondása, elbeszélése felé mutat, mint inkább az ideák mozgásának irányába – azon egyéni törvényszerűségekhöz tartoznak, amelyekkel Musil regényét igazolták. Ezek hozzátartoznak a regénnyel szemben támasztott elvárásokhoz, és kialakul az a benyomás, hogy ezek többnyire konfliktusban állnak a kritikusok számára általánosan elfogadott

mércével és a regényműfaj felfogásával. A formai szempontból konzervatív regényszemléletet képviselő kritikusok pozitív recenzióikban a cselekménybeli szegénység kompenzálásaként kiemelik mind a regény esszé-jellegét, mind Musil írói nyelvezetének szépségét. A recenzensek azonban nem nyújtanak semmiféle támpontot Robert Musil nyelvezete és stílusa egyértelmű megkülönböztetéséhez. Általában kihangsúlyozzák Musil stílusbeli képességét. A kritikusok minőségi kategóriának tekintik a stílust és ennek következtében mérceként Musil fölényének más írókkal történő összehasonlításakor.

A pozitív kritikákat jegyző recenzensek a művet egészében tekintik, ők megpróbálják megérteni mindazt az egységes alakzat felépítésében résztvevő formai elemet a maguk hatékonyságában és ezért egy funkcionális összefüggésbe vonják be az esszéisztikus formai elemeket. Az esszészertűt nem tekintik a regénymenet törékenységének vagy stilisztikai különbözőségének, hanem egy nagyobb funkcionális összefüggésben lévő elemet látnak benne, amely különös jelentőséggel bír.

A regényt pozitívan tárgyaló kritikusok némelyike, akik az esszészertű előretörését figyelik meg az epikával szemben, lekicsinyítik a cselekmény szerepét (jelentőségét) és az elbeszélő esszészertű elkalandozása, vagy a hosszú intellektuális társalgásokat helyezik pozitív módon az előtérbe. Más értelmezések egy kicsit árnyaltabban magyarázzák azt, ahol a lineárisan előrehaladó epikai folytonosság nem kerül az előtérbe és ezért nem húznak határvonalat az esszé és regény kategóriák között. Ők a társalgások intellektuális tartalmára helyezik a hangsúlyt.

Ezen a helyen a recenzensek összefüggésbe állítják Goethe *Wilhelm Meister* regényét mint „operacionalizált adatalemt” („operationalisiertes Datenelement“⁴) Musil regényével, ez utóbbi értelmezéséhez. Ebből az asszociációból három vonást ismerünk fel, amelyekre a kritikusok utalnak Musil művének jobb megértéséhez: az egyik a fejlődésregény műfajra vonatkozik, a második a regény intellektualitására, míg a harmadik a két regény kompozíciós hasonlóságaira.

Jelen értekezés második részének tárgya az irodalomkritikusok által a Musili regényről írt konstitutív és reprezentáns értelmezések vizsgálata. Ezen értelmezések egyrészt a regény részaspektusaira vonatkoznak, másrészt a regényre mint egészre. Négy egymást kiegészítő interpretációs tengelyt ismerek itt fel: Az egyik a *Mann ohne Eigenschaften*-t a jelenkor múltba vetett projekciójaként látja, ahol a kritikusok kihangsúlyozzák a regény aktualitását. A második a szereplők együttesének a konkretizációját taglalja. A harmadik vonulat figyelmének a középpontjába Musil pszichológiai művészete kerül, és felismeri a Musil és

Proust közötti irodalmi *rokonságot*. A negyedik értelmezési tengely kiemeli a regény intellektualitását és azt Thomas Mann irodalmi teljesítményéhez vonatkoztatja.

A szereplők együttesének konkretizációjáról szóló fejezet a regényalakok kritikusok általi sokrétű konkretizációját vizsgálja. Az egyik interpretációs vetület maga az a különlegesség, hogy a kritikusok többsége Dr. Paul Arnheim regényalakban a nyilvános élet egyik közismert személyiségét ismerte fel, nevezetesen Walther Rathenaut, a mágnást és politikust. Az ilyen jellegű konkretizáció közvetlen következményekkel jár a mű megértése során, amennyiben előtérbe helyezi a regény faktualitását illetve fikcionalitását felvető kérdéseket, amelyek a mű koncepciójára (illetve redukciójára) mint kulcsregényre utalnak. Ebben az összefüggésben osztom Jost Hermand meglátását, mely szerint az irodalomtudomány számára a recenziók értéke elsődlegesen a kortárs információforrás jellegében rejlik.⁵

A múlt egy irodalmi művének kortárs jellegét, időbeni közvetlenségét, múltból felbukkanó sápadt szellemekként fogjuk fel. Musil regényének esetében a konkretizációk egyike sem nyugszik az intertextuális vonatkozások felismerésében, hanem külső szempontokéban. Dr. Arnheim regényszereplő Rathenau-kénti konkretizációja az akkori kor „nagy írójának“ („Großschriftsteller“) phenotípusán nyugszik és az AEG-örökség (Általános Elektromossági Társaság) külső megjelenési formáján. Több releváns regényalak számára nem lettek felismerve a további mintaképek. Diotima alakja számára ilyenek Eugenie Schwarzwald és Ellen Key, Lindner figurája esetében Förster, vagy Meingast alakjánál Ludwig Klages, vagy Leinsdorf gróf figurájának a megalkotásánál Graf Harrach és Prinz Alois von und zu Lichtenstein.

Ma Walther Rathenaut teljesen tudományosan tekintik a Musil regényében szereplő Dr. Paul Arnheim regényfigura „mintaképének“.⁶ Korabeli vonatkozása mint szándékos vagy sikertelen hasbeszélő egy nem tervezett kulcsregényben (értsd e. a.: „társadalmi regény“, „erkölcsregény“, „kor- és kultúrkritikai regény“) elsiklott a figyelmünk elől. Több recenzió is kifejezésre juttatta azt a ductust, hogy Arnheim megalkotásához Rathenau „modellt“ állt, illetve „portrét“ ült. Arnheim regényalakjában Rathenau egy kísértetiesen felismerhető és leleplező karakterizálását (karakterábrázolását) látták, egy Rathenau-karikatúrát, ill. Rathenau-képmást. Arnheim regényalak konkretizációja alapján megfigyelhetjük a Musil regényéről kialakult felfogások átalakulásait. A recepció három vonását figyelhetjük meg: Egyrészt a legtöbb kritikus automatikusan Walther Rathenauval azonosította Dr. Arnheim-ot. Ebből az identifikálásból következtek a kritikusok a mű kulcsregénykénti értelmezésére. A recepció második vonására jellemző, hogy a regényt mint egy Walther Rathenauval szembeni kritikát interpretálták. Ezáltal a regény recepcióját korkritikai dokumentumként

szemlélhetjük. A recepció harmadik jellegzetessége, hogy a regényszerkezet értelmezéséhez műanalitikus elemzéssel járultak hozzá, azáltal hogy a kommentárok Arnheim regényalakjában látják Ulrich ellenlábását. Ez egy olyan regénykonceptiót implikál, amelyik az Ulrich és Arnheim közötti ellentéteken alapszik; ez magyarázatot ad a regény címére is, anélkül hogy egy misztikus háttérre kellene hivatkoztatni.

A recepció azon jellegzetességei, amelyek Musil művét pszichológiai regénynek tekintették, a Proust-recepciót vizsgáló fejezetben kerülnek bemutatásra. Ez a vonás konstitutív és reprezentatív a *Mann ohne Eigenschaften* (*A tulajdonságok nélküli ember*) recepció számára. Ez szoros összefüggésben áll a francia pszichológiai regénnyel és Marcel Proust művével. A korabeli recenziókban gyakran asszociálják Musil *Tulajdonságok nélküli ember*-ét Proust *Az elveszett idő nyomában* című regényével. A Proust művére történő vonatkoztatás felváltva explicit és implicit, és a pszichológiai regény szemszögéből történik. Ez a besorolás többnyire pozitív jelleggel bír, mivel ez Musil pszichológiai regényművészetének elismerését szolgálja. Ebben az összefüggésben figyelemreméltó az a szélesívű irodalomtörténeti távolság, ami Musil, a korabeli olvasó és a mai olvasó között fennáll: Korabeli jelentőségénél fogva Jakob Wassermann műve mérceként szolgált a regény területén a pszichológiai képesség összehasonlításában mint „operacionalizált adatelem”.

Ennek ellenére mégsem tekinti pozitívan minden kritikus a regény pszichológiai készségét. Ebben az összefüggésben a regényben jelen lévő pszichológia három vonását lehet felismerni. Egyrészt elismerik Musil stílusbeli potenciálját és pszichológiai mélyrelátását, ugyanakkor hiányolják a kontúrok és a regény középpontjának az elvesztését. Ez egy implicit kritika a minimalista cselekményre vonatkozóan és az intellektuális társalgások illetve regényimmanens esszéizmus dominanciájára vonatkozóan.

Thomas Mann *Der Zauberberg* (*A varázshegy*) című regényének megemlítése több kritikában referenciapontként szolgál Musil regényének a megítéléséhez. A Thomas Mann regényére való utalásnak különböző vonásai vannak: így például csupán epitheton; illetve a külső cselekmény háttérbe lépése közötti hasonlóságok összehasonlítása, amit mindkét regény közös narratív jellemzőjeként értelmeztek. A két író összehasonlítása csupán egy utalás a két regény olvasásához szükséges erőfeszítésre. Thomas Mann regénye mérceként szolgál Musil irodalmi teljesítményének lemeréséhez, különös tekintettel annak intellektualitására. Az értelmiségiség és a Thomas Mann regényére történő vonatkozás a konzervatív regénypoetológiát valló recenzenseknél a regény negatív megítéléshez vezetett.

Az értekezés harmadik részét recepciótörténeti, ugyanakkor komparatistikai, kontrasztív szempontok alapján James Joyce, Alfred Döblin és Hermann Broch, a modern kor három klasszikusának művei és Robert Musil regényének az 1930-as évekbeli recepciója képezi. Ez azon megfontolásból történt, hogy elkerüljem Musil regényének, mint a kutatás tárgyának az elszigetelt megfigyelését a modern kori regény vizsgálata során. Erre az összevetésre maga a recenzió-korpusz ad feljogosultságot: a fenti írók Musil művével történő szembeállításuk konstitutív és reprezentatív a recenzió-korpusz számára. A korabeli irodalomkritikusok ezt a három író, Joyce-t, Döblint és Broch-ot „operacionalizált adatnak” tekintik, azért hogy műveiket Musil regényével összevessék, és ezáltal ez utóbbit értelmezzék.

A modern irodalmat tárgyaló korabeli irodalomkritikának nem állt rendelkezésére semmiféle filológiai útmutató, az első orientálódás során csupán néhány ideiglenes táblát vehetett figyelembe: „a német Joyce”, „a német Proust”.⁷ Ebből kiindulva sürgős volt megvizsgálni a recenziók ismeretszintjét, ami a „modern kor regényének” fogalmára vonatkozik az idézett művek alapján. Nem Vodička⁸ elvárásainak megfelelése állt a középpontban, hanem azok kompenzálása, hiszen Vodička elvárásai túllépik bármely doktori értekezés keretét. Ez a recepcióban fellelhető kontraszt egy időszak irodalmi normájának és irodalmi posztulátumok komplexusának vázlatos rekonstrukcióját szolgálja illetve egy kor irodalmának a rekonstruálását, tehát a művek számát, ami az élő kritika tárgya, továbbá egy kor irodalmi értékhierarchiájának a leírását.

Annak bemutatása állt előtérben, hogy mennyire volt megalapozott a korabeli értelmezési konstellációk kialakítása, mint például „Musil-Broch-Joyce és Musil-Broch-Kafka”.

¹ Wolfgang van Rinsum: „Literaturbetrachtung“. In: Hermann Stadler und Karl Dickopf (Hrsg.): *Literatur*. Frankfurt am Main: Fischer, 1983. S. 9-59, hier S. 29.

² Ernst Blass: „Robert Musils neues Werk“. In: *Berliner Tageblatt*, 21. Nov. 1930 [I 53].

³ Pierre Bourdieu: *Die Regel der Kunst. Genese und Struktur des literarischen Feldes* (übers. von Bernd Schwibs und Achim Russer). Frankfurt: Suhrkamp, 1999. S. 345.

⁴ Gotthart Wunberg bezeichnet „operationalisierte Daten“ als die Verwendung von Daten durch Rezipienten mit kritischer Intention. Vgl. G. Wunberg: „Modell einer Rezeptionsanalyse kritischer Texte“. In: Gunter Grimm (Hrsg.): *Literatur und Leser*. Stuttgart: Reclam, 1975. S. 119-133, hier S. 124.

⁵ Jost Hermand: „Vom Gebrauch der Rezension“. In: Olaf Schwenke (Hrsg.): *Kritik der Literaturkritik*. Stuttgart, Berlin, Köln, Mainz: Kohlhammer, 1973. S. 32-47, hier S. 32.

⁶ Siehe: Eithne Wilkins: „Gestalten und ihre Namen im Werk Robert Musils“. In: *Text + Kritik*, Nr. 21/22 Robert Musil (Dezember 1968), S. 48-58, hier S. 48.

⁷ Gert Kalow: „Robert Musil“. *Deutsche Literatur im 20. Jahrhundert*. Hrsg. von Otto Friedmann & Otto Mann, Bd. II., 4. veränderte und erweiterte Aufl. Heidelberg: Wolfgang Rothe. 1954. S. 175.

⁸ Felix Vodička: *Die Struktur der literarischen Entwicklung*. München: Wilhelm Fink, 1976. S. 62.

DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR

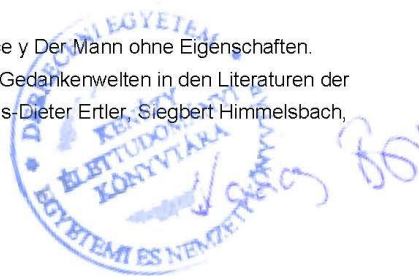
Nyilvántartási szám: DEENK/156/2015.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Alvarez Garcia Gerardo Hugo
Neptun kód: FR7L4D
Doktori Iskola: Irodalomtudományok Doktori Iskola

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Idegen nyelvű, külföldi könyvrészlet(ek) (4)

1. **Alvarez, G.:** Rezeption und Transfer von Robert Musils Mann ohne Eigenschaften im hispanoamerikanischen Kulturraum.
In: Interkulturelle Erkundungen. Leben, Schreiben und Lernen in zwei Kulturen. Ed.: Andrea Benedek, Renata Crisan, Szabolcs János-Szatmári, Peter Lang, Frankfurt am Main, 273-284, 2012. ISBN: 9783631634820
2. Czap, I., **Alvarez, G.:** Wirklich unbekannt?: Zum Kanonisierungsprozess von Robert Musils Mann ohne Eigenschaften.
In: Kanon und Literaturgeschichte : Beiträge zu den Jahrestagungen 2005 und 2006 der ehemaligen Werfel-StipendiatInnen. Hrsg.: Arnulf Knäfl, Praesens, Wien, 73-93, 2010. ISBN: 9783736906050
3. Czap, I., **Alvarez, G.:** Musils und Brochs Wanderungen in den deutschsprachigen Literaturgeschichten am Beispiel von Paul Fechter und Adalbert Schmidt.
In: Österreichische Literatur ohne Grenzen : Gedenkschrift für Wendelin Schmidt-Dengler. Hrsg.: Attila Bombitz, Renata Cornejo, Slawomir Piontek, Eleonora Ringler-Pascu, Praesens, Wien, 73-86, 2009.
4. **Alvarez, G.:** El retablo de las maravillas: Juan García Ponce y Der Mann ohne Eigenschaften.
In: Pensées - Pensieri - Pensamientos : Dargestellte Gedankenwelten in den Literaturen der Romania. Festschrift für Werner Helmich. Hrsg.: Klaus-Dieter Ertler, Siegbert Himmelsbach, LIT Verlag, Wien, 475-491, 2006. ISBN: 3700005067

Idegen nyelvű tudományos közlemény(ek) hazai folyóiratban (1)

5. **Alvarez, G.:** Die Konkretisation des Figurenensembles in Robert Musils Roman Der Mann ohne Eigenschaften: Dr. Arnheim als Rathenau.
Werkstatt. 10, 17-45, 2015. ISSN: 1585-3667.

További Közlemények

Idegen nyelvű, külföldi könyv(ek) (1)

6. Seler, E., Seler-Sachs, C., **Alvarez Garcia, G.H.:** Cartas de viaje desde México. Universidad Nacional Autónoma de México, México, 282 p., 2008. ISBN: 9789703249091

Idegen nyelvű, hazai könyvrészlet(ek) (1)

7. **Alvarez, G.:** La literatura del Boom latinoamericano en traducción al alemán.
In: El reverso del tapiz : La traducción literaria en el ámbito hispánico : VII. Coloquio Internacional. Ed.: Amelia Blas, Gabriella Menczel, László Scholz, Instituto Cervantes, Budapest, 113-125, 2008.

Idegen nyelvű, külföldi könyvrészlet(ek) (5)

8. **Alvarez, G., Czap, I.:** Zwischen Märchen und Erinnerung: Joseph Roths Monarchismus.
In: Gedichte und Geschichte : Zur poetischen und politischen Rede in Österreich : Beiträge zur Jahrestagung der Franz Werfel-StipendiatInnen am 16. und 17. April 2010. Hrsg.: Arnulf Knafl, Praesens, Wien, 93-112, 2011. ISBN: 9783706906432
9. Czap, I., **Alvarez, G.:** "Die einen raus - die anderen rein": Moderne österreichische Autoren in deutschen Literaturgeschichten von Paul Fechter und Adalbert Schmidt.
In: Wissenschaften im Dialog : Studien aus dem Bereich der Germanistik: II. Internationale Germanistentagung in Oradea/Nagyvárad/Grosswardein, 20.-22. Februar 2008. Hrsg.: Szabolcs János-Szatmári, Siebenbürgischer Museum-Verein - Partium Verlag, Klausenburg; Grosswardein, 239-254, 2008.

10. Czap, I., **Alvarez, G.**: Platos Höhle: Anmerkungen zu den Herausforderungen der Rezeption und des Transfers österreichischer Literatur.
In: Germanistik ohne Grenzen : Studien aus dem Bereich der Germanistik I : Internationale Germanistentagung "Germanistik ohne Grenzen": Oradea 15.-17. Februar 2007. Hrsg.: Szabolcs János-Szatmári, Siebenbürgischer Museum-Verein : Partium Verlag, Klausenburg; Grosswardein, 149-172, 2007.

11. **Alvarez, G.**: Bibliografía de Caecilie Seler-Sachs.
In: Eduard y Caecilie Seler: Sistematización de los estudios americanistas y sus repercusiones. Ed.: Renata von Hanffstengel, Cecilia Tercero Vasconcelos, UNAM, Instituto de Investigaciones Antropológicas : Inst. de Inv. Históricas : Inst. Nacional de Antropología e Historia : Inst. de Inv. Interculturales Germano-Mexicanas, México, 393-404, 2003. ISBN: 9703209564

12. **Alvarez, G.**: Bibliografía de Eduard Seler.
In: Eduard y Caecilie Seler: Sistematización de los estudios americanistas y sus repercusiones. Ed.: Renata von Hanffstengel, Cecilia Tercero Vasconcelos, UNAM, Instituto de Investigaciones Antropológicas, México, 351-392, 2003. ISBN: 9703209564

Magyar nyelvű konferencia közlemény(ek) (2)

13. Czap I., **Alvarez G.**: A germanisztika ideológiai instrumentalizálása: Cenzúra, eszközösítés és igazolás az egykori szocialista országok germanisztika-gyakorlatában.
In: RODOSZ : Tanulmányok : 2003. I. Új Narratívák(?) : Fiatal kutatók tanulmányai az irodalom- és társtudományok köréből. Szerk.: T. Szabó Levente, Virginás Andrea, Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 233-238, 2004. ISBN: 9732607653
14. Czap I., **Alvarez G.**: Előszó Hermann Broch Bergroman című művének teljes értelmezéséhez.
In: RODOSZ - Tanulmányok 2001 : I. Diszkurzusok, Perspektívák, Relevanciák. Szerk.: Szabó Levente, Tóth Zsombor, Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 263-272, 2001. ISBN: 9732606770

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2015.08.12.